

Verhuizen naar een andere omgeving: de invloed van een recente verhuizing op de mate van algemeen vertrouwen

J. H. J. Beeuwkes | 3858960

S. R. J. Smilde | 4177754

Universiteit Utrecht

Individuele deel: S. R. J. Smilde

19 april 2015

Bachelorthesis Sociologie

Faculteit Sociale Wetenschappen | Universiteit Utrecht

Begeleider: V. C. Frey

Tweede beoordelaar: D. A. Macro

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Abstract	4
Introductie	5
Theorie	8
Data & Methoden	14
Resultaten	18
Conclusie	20
Referentielijst	24
Appendix	26

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie ‘Verhuizen naar een andere omgeving: de invloed van een recente verhuizing op de mate van algemeen vertrouwen’. Ons onderzoek gaat over de invloed van een levensgebeurtenis op de mate van algemeen vertrouwen van een individu. Als levensgebeurtenis hebben wij gekozen voor een recente verhuizing. Onze verwachting is dat een recente verhuizing invloed heeft op het algemeen vertrouwen van een individu. Deze scriptie is geschreven als afsluiting van onze universitaire bachelor Sociologie aan de Universiteit Utrecht. In het tweede semester van collegejaar 2014-2015 zijn wij bezig geweest met het onderzoek en het schrijven van deze scriptie.

De onderzoeksvraag hebben we samen bedacht. Het onderzoek wat wij hebben uitgevoerd was lastig, maar na hard werken hebben wij uiteindelijk de onderzoeksvraag kunnen beantwoorden. Gelukkig stond onze begeleider Vincenz Frey ons altijd bij met nuttige feedback.

Bij dezen willen wij Vincenz Frey dan ook graag bedanken voor de fijne begeleiding en ondersteuning tijdens dit traject. Daarnaast willen wij ook Marijn Keijzer bedanken voor zijn hulp bij onze statistische analyses. Ook willen wij elkaar bedanken voor de fijne samenwerking. Ook al zat het ons af en toe tegen, toch hebben wij elkaar er door heen gesleept.

Na een lang maar interessant traject zijn wij tevreden over het eindresultaat. Wij wensen u veel leesplezier toe.

Jos Beeuwkes en Sybren Smilde

Utrecht, 19 juni 2015

Abstract

Dit onderzoek gaat in op het effect van een recente verhuizing op de mate van algemeen vertrouwen van een individu. Vervolgens wordt gekeken of er sprake is van een mediërend effect van de frequentie van contact met burens en verbondenheid met de wijk op deze relatie. De hypothesen worden getest aan de hand van data afkomstig uit de GSS Dataset 1996 (N=2904), afgenomen in de Verenigde Staten. Zes multivariate logistische regressiemodellen worden gebruikt om de hypothesen te toetsen. Er wordt geen significant negatief effect gevonden van verhuizen op algemeen vertrouwen. Ook voor de mediatie-effecten wordt geen ondersteuning gevonden. Indicaties van een negatief effect van een recente verhuizing op de mate van algemeen vertrouwen, en een significant effect van verbondenheid op algemeen vertrouwen worden wel gevonden.

1. Introductie

‘Een goede buur is beter dan een verre vriend.’

Bovenstaand gezegde wordt veelvuldig gebruikt om aan te duiden dat mensen in een buurt regelmatig met elkaar in aanraking komen en een bepaalde vertrouwensband creëren. Deze vertrouwensband wordt gebaseerd op de mate waarop de burens elkaar zien en kennen: sommige burens komen regelmatig bij elkaar over de vloer en hebben dan ook op een regelmatige basis contact, maar er zijn ook burens die niets met elkaar delen. Een voor de hand liggend gevolg is dan ook dat burens die veel contact met elkaar hebben zich meer verbonden voelen met elkaar, maar ook met de buurt. Indien een persoon echter net verhuisd is naar een volledig nieuwe buurt zal deze zijn buurtgenoten eerst moeten leren kennen voordat hij ze persoonlijk zal vertrouwen. Een verhuizing is een voorbeeld van een levensgebeurtenis die de banden met andere personen kan beïnvloeden. Daarbij komt dat elk persoon een persoonlijke perceptie van omstandigheden heeft waar hij of zij zich fijn bij voelt. Deze persoonlijke perceptie kan echter onbewust van invloed zijn op het algemeen vertrouwen van dezelfde persoon: een hogere mate van persoonlijk vertrouwen in buurtgenoten kan leiden tot een hogere mate van algemeen vertrouwen in de medemens.

Bovenstaande situatie vormt het uitgangspunt voor dit onderzoek naar de mate van algemeen vertrouwen. Tot op heden is relatief weinig aandacht geweest voor levensgebeurtenissen die van invloed kunnen zijn op het algemeen vertrouwen van mensen. Wij trachten hier een begin in te maken of aan bij te dragen door in het bijzonder te kijken naar het verhuisgedrag van mensen. Wij nemen een recente verhuizing dan ook als levensgebeurtenis die invloed kan hebben op de mate van algemeen vertrouwen van een persoon. Daarnaast kijken we naar de invloed van een recente verhuizing op de frequentie van contact met buurtgenoten en het gevoel van verbondenheid met de buurt. Vervolgens zullen we de uitkomsten van deze twee verbanden relateren aan de mate van algemeen vertrouwen. De hoofdvraag die wij willen beantwoorden in dit onderzoek is dan ook: heeft een recente verhuizing een negatieve invloed op de mate van algemeen vertrouwen?

Vele wetenschappers hebben in eerder empirisch onderzoek getracht een eenduidige definitie te geven voor het concept vertrouwen. In dit onderzoek wordt vertrouwen gezien als de potentiële bereidheid van burgers om samen te werken, samen te leven in een hechte maatschappij en bij te dragen aan elkaars welzijn (Stolle, 2002; Freitag & Traunmüller, 2009).

Dit geldt ook voor mensen die niet bekend zijn met elkaar. Deze mate van algemeen vertrouwen reikt verder dan puur 'face-to-face' contact (Stolle, 2002). Algemeen vertrouwen vormt volgens Freitag en Traunmüller (2009) een abstract vertrouwen naar mensen in het algemeen. Naast algemeen vertrouwen wordt in dit onderzoek ook gesproken over persoonlijk vertrouwen. Persoonlijk vertrouwen is gebaseerd op ervaringen en interacties van een individu met één of meerdere personen of groepen. Familie, collega's of teamgenoten zijn personen die een dergelijke groep kunnen vormen. Freitag et al. (2009) hebben onderscheid gemaakt tussen de interpretaties van zowel algemeen als persoonlijk vertrouwen: persoonlijk vertrouwen is gebaseerd op concrete ervaringen die een persoon heeft opgedaan door sociale interacties, en algemeen vertrouwen wordt geacht te bestaan uit persoonlijke aanleg van de persoon zelf. Dit verschil tussen algemeen vertrouwen en persoonlijk vertrouwen is belangrijk om te weten, alvorens de overloop van persoonlijk vertrouwen in algemeen vertrouwen goed te verduidelijken.

Door de afgelopen economische crisis in 2008 is het de afgelopen jaren moeilijker geweest om te verhuizen waardoor de doorstroming is afgenomen (Blijie, Groenemeijer, Gopal & van Hulle, 2012). Dit heeft niet als gevolg dat mensen hun verhuizing afstellen, maar juist uitstellen. Het aantal huishoudens dat wil gaan verhuizen was hierdoor in 2012 14% hoger dan in 2009. In 2009 gaven namelijk ongeveer 1.2 miljoen mensen dat ze wilden verhuizen, in 2012 waren dit er meer dan 2.1 miljoen (Blijie et al., 2012). Het is dus te verwachten dat naarmate economisch herstel intreedt, het aantal verhuizingen in Nederland ook toe zal nemen. Het belang van het begrijpen van de invloed die verhuizen heeft op mensen lijkt de komende jaren dus toe te nemen. Algemeen vertrouwen is een voorbeeld van een kenmerk dat beïnvloedt kan worden. Uslaner (2002) concludeert dat het beschikken over voldoende algemeen vertrouwen kan zorgen voor een makkelijker, leuker, gelukkiger en een zekerder leven van mensen. Dit is in lijn met de conclusie van Helliwell en Putnam (2004): zij concluderen net als Uslaner (2002) dat het hebben van meer algemeen vertrouwen zorgt voor een toename in het geluk, gezondheid en welzijn van mensen. Het is daarom maatschappelijk gezien relevant om te onderzoeken of een recente verhuizing invloed heeft op de mate van algemeen vertrouwen aangezien het welzijn van mensen ten gevolge hiervan kan veranderen. Wij onderzoeken dan ook of de woonduur van een individu in een wijk invloed heeft op de mate van algemeen vertrouwen. Voor dit onderzoek is het relevant dat mensen vanwege diverse omstandigheden verhuizen of juist op dezelfde plek blijven wonen. Wonen mensen al lang in dezelfde wijk of zijn ze recentelijk verhuisd, en wat is de invloed van een recente

verhuizing op het algemeen? Door naar deze kenmerken van mensen te kijken verwachten we op termijn beter te kunnen verklaren waar vertrouwen vandaan komt.

In dit onderzoek zal gekeken worden naar de invloed van een recente verhuizing op de mate van algemeen vertrouwen van een individu. Hierbij zal ook gekeken worden naar het verband tussen een recente verhuizing en de frequentie van contact met buurtgenoten, en het gevoel van verbondenheid met de buurt. Om dit te onderzoeken wordt er gebruik gemaakt van de GSS Dataset afkomstig uit de Verenigde Staten. Deze dataset is afgenomen in verschillende jaren maar in dit onderzoek wordt echter alleen de data afkomstig uit het jaar 1996 gebruikt. Daarnaast wordt gebruikt gemaakt van theorieën en resultaten uit eerder empirisch onderzoek. Eerder onderzoek laat zien dat onderscheid gemaakt kan worden tussen persoonlijk en algemeen vertrouwen. Vertrouwen is afhankelijk van een aantal factoren, bijvoorbeeld de frequentie en diepgang van contact en een gevoel van verbondenheid van een individu binnen de groep waarmee hij of zij zich identificeert. Tevens zijn er contextuele factoren van invloed zoals het uiterlijk van een individu. Met theorieën en resultaten uit eerder empirisch onderzoek, in combinatie met de data uit de GSS Dataset, wordt getracht naar een duidelijke conclusie of een recente verhuizing invloed heeft op de mate van vertrouwen van een individu.

2. Theorie

Vertrouwen maakt het mogelijk voor mensen om samen te komen in allerlei verschillende contexten die gebaseerd zijn op verschillende interessegebieden zoals een sportclub of een politieke partij (Uslaner, 2002). Wederzijdse acceptatie en tolerantie zijn daarbij wel belangrijke factoren. Uslaner (2002) concludeert daarnaast dat het leven in verschillende gemeenschappen kan zorgen voor een makkelijker, leuker, gelukkiger en een zekerder leven wanneer mensen in de gemeenschappen beschikken over voldoende algemeen vertrouwen. Ieder mens heeft een eigen perceptie van algemeen vertrouwen (Freitag et al., 2009). Elk individu heeft een persoonlijke omgeving waarin hij of zij actief is. De personen binnen deze persoonlijke omgeving kunnen variëren: familieleden, vrienden, collega's of teamgenoten zijn voorbeelden van verschillende groepen die dicht bij een individu kunnen staan. Mensen hebben daarnaast ook een beeld van hoe betrouwbaar mensen zijn die buiten deze persoonlijke omgeving vallen. Dit is waar persoonlijk vertrouwen overgaat in algemeen vertrouwen.

Freitag et al. (2009) hebben onderzoek gedaan naar in hoeverre het verschil tussen algemeen en persoonlijk vertrouwen empirisch aangewezen kan worden. Zij kijken naar deze twee soorten van vertrouwen vanuit twee theoretische perspectieven. De eerste stelt dat persoonlijk vertrouwen gebaseerd is op een evaluatie van zijn of haar sociale context, de tweede stelt dat vertrouwen aangeboren is of vroeg aangeleerd waardoor het door dus een persoonlijke omstandigheid vormt. Hun resultaten laten zien dat er onderscheid gemaakt kan worden tussen algemeen vertrouwen (een abstract vertrouwen naar mensen in het algemeen) en persoonlijk vertrouwen (vertrouwen naar bekenden die zich begeven in hun directe sociale omgeving). Het blijkt dat mensen die een hoger persoonlijk vertrouwen laten zien, doorgaans ook een groter algemeen vertrouwen hebben (Freitag et al., 2009). Algemeen vertrouwen vloeit volgens de conclusie van Freitag et al. (2009) dus voort uit een grotere mate van persoonlijk vertrouwen – onder de juiste omstandigheden. De mate van vertrouwen wordt gevormd door de individuele ervaringen en percepties die van invloed zijn op het vertrouwen van een individu.

Een recente verhuizing is een voorbeeld van een levensgebeurtenis die zowel positieve als negatieve effecten kan hebben op iemands leven. Men moet een nieuw sociaal netwerk ontwikkelen aangezien zij in een andere buurt zijn gaan wonen. Binnen een sociaal netwerk

kan iemand sterke banden met anderen ontwikkelen, maar uiteraard ook minder sterke banden. Snijders et al. (2001) zijn in hun onderzoek ingegaan op de factoren die de keuze om iemand te vertrouwen beïnvloeden. Dit deden ze door drie categorieën op te stellen waar die factoren in kunnen vallen: disposition factors, anticipation factors en situation factors. Bovenstaande drie categorieën spelen allemaal een rol in de keuze om iemand te vertrouwen (of juist niet te vertrouwen) en interacteren dan ook met elkaar. De manier waarop individuen bepaalde percepties hebben van eenzelfde situatie (disposition factors en situation factors) en hoe ze de andere persoon opvatten (anticipation factors) kan de mate waarop zij deze persoon vertrouwen beïnvloeden. Het voorspellen en anticiperen op het gedrag van anderen is gebaseerd op de kennis en ervaringen die een individu heeft met andere personen. Het is echter logisch om te stellen dat men andere personen pas leert kennen zodra hij of zij regelmatig contact met ze heeft. Indien men geen contact heeft met elkaar, zal eenieder ook elkaars gedragsmatige signalen niet oppikken. Allport (1954) heeft contact onderscheiden in twee verschillende soorten contact: ‘terloops contact’ en ‘verdiepend contact’. Allport stelt dat ‘terloops contact’ als oppervlakkig bestempeld kan worden. Je komt bijvoorbeeld iemand op straat tegen en kijkt alleen naar elkaar in het voorbijgaan. Tegelijkertijd zoek je naar kenmerken van die persoon die vergelijkbaar zijn met jouw eigen kenmerken. ‘Verdiepend contact’ is het daadwerkelijke aanspreken van deze persoon (actieve communicatie). De theorie stelt als vervolgeffect dat door meer verdiepend contact een positieve houding kan ontstaan tegenover anderen. Fiske (1993) stelt dat als gevolg mensen (onbewust) stereotyperingen gaan gebruiken die gebaseerd zijn op hun opgedane kennis en ervaringen met anderen. Deze stereotyperingen zijn van invloed op het algemeen vertrouwen dat een individu heeft.

Wanneer iemand langere tijd in dezelfde buurt woont, is de omgeving hem of haar bekend. In dit onderzoek zijn de situation factors het meest relevant (Snijders & Keren, 2001). De verhuizing naar een nieuwe buurt vormt in dit geval de situation factor. Een langere tijd in de buurt wonen zorgt voor sterkere sociale banden met buurtgenoten. Dit valt in het domein van persoonlijk vertrouwen. Wanneer iemand minder lang in een buurt woont is er minder sprake van deze netwerken en zal het belang van algemeen vertrouwen groter worden. Deze vorm van vertrouwen is gebaseerd op een algemeen gevoel van vertrouwen in mensen, zonder dat daar verdere grond voor is zoals bij de persoonlijke vormen van vertrouwen (Stolle, 2002). Het komt er dus in feite op neer dat wanneer een persoon minder lang in een buurt woont, dat hij daarom ook minder vertrouwen heeft in de mensen in dezelfde buurt. De

hoofdhypothese in dit onderzoek is dan ook: een recente verhuizing heeft een negatieve invloed op de mate van algemeen vertrouwen.

Stolle (2002) maakt onderscheid tussen drie perspectieven van waaruit wetenschappers naar vertrouwen kijken. De eerste is dat vertrouwen vanuit een rationeel perspectief wordt gezien: vertrouwen vormt een calculatie van een eventuele samenwerking in de toekomst, een persoon vertrouwt erop dat zijn vertrouwen uiteindelijk wordt terugbetaald. De tweede is dat vertrouwen gebaseerd is op identificatie met iemand die in dezelfde categorie zit als de persoon zelf. Tajfel (1972) ontwikkelde een sociale identificatietheorie waarin mensen zichzelf in categorieën plaatsen. Iemand die overeenkomsten vertoont met jouzelf valt binnen dezelfde categorie en dus binnen jouw groep. Vertrouwen is gebaseerd op het feit dat mensen anderen, waarmee ze bijvoorbeeld interesses delen, binnen de eigen groep plaatsen. De derde is dat vertrouwen gezien wordt als een moreel fenomeen. Uslaner (2002) vergelijkt dit in principe met algemeen vertrouwen en omschrijft het als het hebben van vertrouwen in vreemden. Hij stelt de meeste mensen onderliggende en onbewuste waarden delen.

De sociale identificatietheorie van Tajfel (1972) draait om de neiging mensen in groepen te classificeren wat leidt tot groepsidentificatie en optreedt wanneer personen zich met een groep verbonden voelen. Het doel van classificeren is om mensen in staat te stellen orde te scheppen in hun sociale omgeving en netwerken. Hier ligt volgens Tajfel (1972) dan ook de oorsprong van dit classificatie proces. Gedeelde normen en waarden, gezamenlijke interesses of hetzelfde educatief niveau zijn voorbeelden van verbanden waarop mensen zichzelf binnen eenzelfde sociale 'eigen groep' te plaatsen (Tajfel, 1972), en uiteindelijk verwantschap met leden van deze groep ervaren. Verschillende onderzoekers hebben ondervonden dat sociale identificatie door twee componenten gevormd wordt: cognitieve identificatie en affectieve identificatie. Cognitieve identificatie omvat de mate waarin een individu zichzelf in een bepaalde groep plaatst. De emotionele betrokkenheid die het individu ervaart bij deze groep, wordt omschreven als de affectieve identificatie (Ellemers, Kortekaas & Ouwerkerk, 1999; Bergami & Bagozzi, 2000). Dit houdt in dat hoe sterker iemand zich affectief met de eigen groep identificeert, des te meer deze persoon beweringen (positief of negatief) over die groep zich persoonlijk aantrekt. Indien een persoon zich positief met de eigen groep identificeert, zal deze zich over het algemeen minder positief uitlaten over de andere groep. Deze groep bestaat dus uit individuen die niet binnen de eigen groep geplaatst worden.

Volgens dezelfde logica is ook het ervaren van gemeenschappelijke interesses en kenmerken, en het delen van normen en waarden belangrijk. Eerder onderzoek naar de invloed van het thuis voelen in de wijk en de tevredenheid met de wijk heeft wisselende resultaten opgeleverd. Sommige buurten bevatten relatief vele allochtone bewoners wat zorgt voor stigmatisering en bevooroordeeling. In het onderzoek van Bolt, van Kempen en van Ham (2008) blijkt dat allochtonen die in een buurt wonen met veel etnische en religieuze gelijken meer bezig zijn met identificatie met hun eigen culturele normen en waarden. Dit kunnen we relateren aan de mate van vertrouwen in de andere groep. Hierbij blijkt dat zowel een meer diverse wijk als een hoge mate van immigratie zorgen voor een afname van vertrouwen in wijken (Kesler & Bloemraad, 2010). Mensen die naar een nieuwe wijk verhuizen, laat staan naar een nieuwe stad of zelfs een nieuw land, zullen een minder sterk gevoel van saamhorigheid met hun omgeving hebben. Dit zou een negatief effect op vertrouwen kunnen hebben. Delhey en Newton (2003) hebben onderzoek gedaan naar de verbondenheid van mensen met hun woonomgeving en hoe tevreden ze zijn. Dit onderzoek vertoont daarom ook raakvlakken met die van Uslaner (2002). Ze vonden slechts in enkele landen een significante invloed van de tevredenheid en verbondenheid met de woonomgeving en het ervaren gevoel van algemeen vertrouwen, en het gevonden effect in deze landen was zwak tot matig. Alesina en Ferrara (2000) vinden in hun analyse op basis van de GSS Dataset afkomstig uit de Verenigde Staten juist een sterke steun voor het idee dat verbondenheid en eigenschappen van de woonomgeving een positieve invloed hebben op het algemeen gevoel van vertrouwen. Dit verschil zou verklaard kunnen worden door culturele verschillen in de onderzoekspopulaties. Waar Delhey en Newton (2003) onderzoek deden in Europa en Korea, gebruikten Alesina en Ferrara (2000) net als dit onderzoek data uit de GSS Dataset. Naar aanleiding van deze tegenstrijdige resultaten uit eerder onderzoek trachten wij het effect van verbondenheid op de relatie tussen een recente verhuizing en algemeen vertrouwen te onderzoeken. De tweede hypothese luidt dan ook als volgt: een recente verhuizing zorgt voor minder verbondenheid met de buurt met als gevolg een verminderde mate van algemeen vertrouwen.

In het onderzoek van Macy en Skvoretz (1998) wordt gekeken naar verschillen in mate van vertrouwen in vreemden en bekenden. Zij stellen dat vertrouwen grotendeels gebaseerd is op geografische afstand; vertrouw je burens en niet op buitenstaanders die je niet kent. Mensen binnen je eigen buurt vertrouw je sneller omdat je vaker contact met ze hebt. Het is echter wel zo dat na een verhuizing het effect van de geografische afstand nog maar net is weggefallen. Een kleinere geografische afstand zorgt volgens Macy en Skvoretz (1998) voor een kleinere

sociale afstand. Als de geografische afstand nog maar net is weggevallen als gevolg van een recente verhuizing zal de kortere sociale afstand nog niet worden ervaren. Hier gaat nog een overgangsfase overheen voordat burens gaan samenwerken om tot een zo optimaal mogelijke leefomgeving te komen wat zorgt voor een sociale band met elkaar. Dit baseren we op het idee dat bij een kleinere sociale afstand de netwerken hechter zijn (Henning & Lieber, 1996).. Naar verwachting heeft dit ook zijn weerslag op het vertrouwen dat mensen stellen in anderen. We zien dus dat bij een kleinere sociale afstand vertrouwen meer persoonlijke kenmerken heeft (autoriteit, netwerken van wederkerigheid, sociale controle) terwijl in een grotere gemeenschap algemeen vertrouwen van groter belang is (Stolle, 2002). De grootte van de sociale afstand heeft invloed op de inbedding van een individu in zijn of haar sociale netwerken. Inbedding, zoals beschreven door Buskens en Raub (2008), bestaat uit twee elementen. Ten eerste is er diadische inbedding. Hier gaan actoren er bij economische transacties vanuit dat er een mogelijkheid bestaat dat vaker transacties met de andere partij plaats zouden kunnen vinden. Dit zorgt er voor dat de voordelen van egoïstisch handelen op de korte termijn gecompenseerd worden door de negatieve gevolgen die egoïstisch handelen op de lange termijn met zich meebrengt. Als een actor onbetrouwbaar blijkt zal hij in toekomstige transacties immers waarschijnlijk gestraft worden voor zijn onbetrouwbare gedrag. Dit proces werkt ook andersom. Als een actor positieve ervaringen heeft uit het verleden zal dit zorgen voor een grotere kans op vertrouwen in de toekomst.

Het tweede element van inbedding is netwerk-inbedding. Ook dit element is weer in te delen in een deel leren (ervaring) en een deel controle. Als een actor deel uitmaakt van een netwerk zal hij beter weten welk gedrag hij van anderen kan verwachten en zal op basis daarvan meer vertrouwen hebben. Daarnaast zal hij ook sterker in het netwerk verweven raken en zijn netwerk wellicht uitbreiden. Hij kan er op vertrouwen dat mensen zich meer betrouwbaar zullen gedragen omdat de kans dat zij in de toekomst nog een keer moeten handelen met iemand anders uit dit netwerk groot is. De kosten om onbetrouwbaar handelen in transactie worden dus groter want bovenop het risico op een slechte reputatie bij degene waarmee de transactie plaatsvindt komt nu ook het risico een slechte reputatie op te lopen bij andere personen in het netwerk.

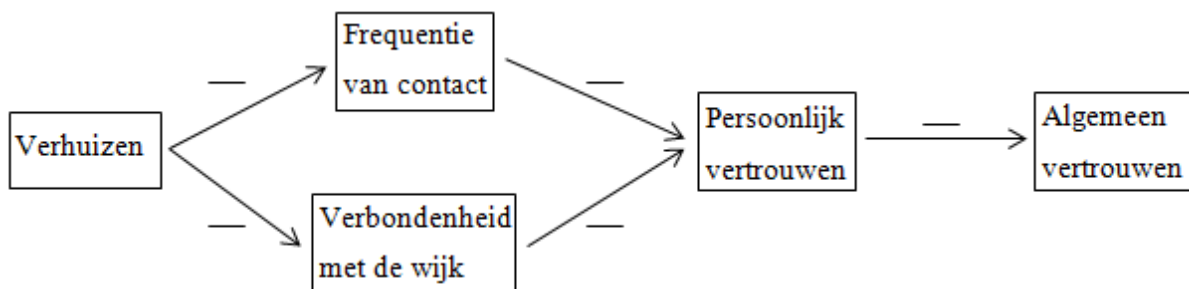
Met name dit tweede element komt ook bij verhuizen om de hoek kijken. Wanneer iemand verhuist vertrekt hij uit zijn oude lokale netwerk en zal in de nieuwe wijk nog een lokaal netwerk op moeten bouwen. Door het wegvallen van deze inbedding in het lokale netwerk kan de net verhuisde persoon minder vertrouwen op de kennis van anderen over betrouwbaarheid en hebben degenen die transacties met hem aangaan minder te vrezen op het

gebied van reputatieverlies. Hierdoor wordt het voor de respondent risicovoller om zelf te vertrouwen op de betrouwbaarheid van anderen en zal hij naar verwachting een meer defensieve houding aannemen. Zijn beeld van de betrouwbaarheid van vreemden zal dus minder worden.

Door langere tijd in een wijk te wonen raakt men meer geworteld in de wijk. Dit heeft op zijn plaats dan weer invloed op het vertrouwen op persoonlijk niveau. Hoe langer iemand in een wijk woont, hoe groter de kans is dat persoonlijke relaties ontstaan met burenen. De verwachting is dat daardoor niet alleen het vertrouwen in deze burenen stijgt, maar ook het algemene gevoel van vertrouwen in mensen. Dit effect komt ook naar voren in het onderzoek van Delhey en Newton (2003). Het ervaren gevoel van veiligheid in de eigen wijk komt in hun onderzoek naar determinanten van vertrouwen naar voren als een van de belangrijkste verklarende variabelen voor algemeen vertrouwen. Naarmate iemand meer bekenden heeft in de eigen wijk en hierdoor meer persoonlijk vertrouwen heeft, stijgt het gevoel van veiligheid in de wijk. Het onderzoek van Delhey et al. (2003) laat zien dat het gevoel van veiligheid in de eigen wijk één van de belangrijkste determinanten voor algemeen vertrouwen is. Dit leidt ons tot onze derde hypothese: een recente verhuizing zorgt voor minder contact met de burenen, met als gevolg een verminderde mate van algemeen vertrouwen.

Onderstaand model vormt een visuele afspiegeling van hypothesen 2 en 3.

Model 1: samenvoeging van hypothesen 2 en 3 in één model.

Noot: beide verwachtingen gaan uit van een negatief effect.

Dit model laat zien dat een recente verhuizing naar verwachting zorgt voor een afname in zowel de frequentie van contact met burenen als de verbondenheid met de wijk. Het gebrek aan contact als het gebrek aan verbondenheid zorgen voor een afname in het persoonlijk vertrouwen. Zoals eerder gesteld loopt persoonlijk vertrouwen over in algemeen vertrouwen (Freitag et al., 2003), waardoor een afname in de mate van algemeen vertrouwen ontstaat.

3. Data & Methoden

Voor de toetsing van de drie hypothesen zal gebruik gemaakt worden van de General Social Survey (GSS) dataset van 1996 (Smith et al, 2013). Deze survey wordt al vanaf 1972 om de paar jaar uitgevoerd door het *National Opinion Research Centre* in de Verenigde Staten. Dit onderzoek moet een representatieve doorsnee geven van de Amerikaanse bevolking. Een deel van de vragen komen elk voor, zoals een vraag over vertrouwen en een aantal demografische vragen. Daarnaast wordt elk jaar een focus gelegd op één of meerdere thema's. In 1996 was woonomgeving één van deze thema's en dat maakt deze dataset geschikt voor onze toetsing. Er werd onder meer gevraagd hoe lang iemand al in zijn huidige wijk woonde, hoe erg iemand zich verbonden voelde met de wijk en hoe vaak iemand een avond doorbracht met zijn of haar burens. Doordat niet alle vragen aan alle respondenten gesteld werden blijven bij onze uiteindelijke analyse van de totale 2904 respondenten in de dataset er 412 over. In tabellen 3 en 4 (zie appendix) zijn een aantal beschrijvende statistieken en frequentie-analyses te vinden van variabelen (controle, afhankelijke en onafhankelijke) die gebruikt zullen worden in de analyse. Ondanks dat slechts één zevende van de oorspronkelijke respondenten de uiteindelijke analyse haalt, lijkt de sample die uit de steekproef wordt gehaald representatief te zijn voor de gehele dataset. Voor de gebruikte variabelen zijn in tabel 1 de beschrijvende statistieken weergegeven.

Tabel 1: Beschrijvende statistieken.

	minimum	maximum	gemiddelde	S.D.
Leeftijd	19	89	43,86	16,05
Opleiding (in jaren)	5	20	13,44	2,69
Inkomen	1	21	14,83	4,97
Contact met burens	0	6	2,37	1,98
Man			0,43	0,50
Verhuisd			0,23	0,42
Verbondenheid	1	4	2,42	0,90

Algemeen vertrouwen is een vrij ingewikkeld begrip. Onder meer Gambetta (1988, 2000) en Luhmann (2000) bespreken de moeilijkheden van vertrouwen als concept. Dit is echter niet de plek om hier uitgebreid op in te gaan. Van groter belang is het vaststellen van een duidelijke definitie van algemeen vertrouwen. Gambetta (1988) beschrijft algemeen vertrouwen is het idee dat andere mensen (niet instituties of politieke organisaties) zullen handelen op een manier die in jouw voordeel is, of in ieder geval op z'n minst geen negatieve gevolgen voor jou heeft. Betrouwbare mensen zullen dus in het ergste geval in ieder geval

niks doen om jouw te schaden, en in het beste geval handelen op een manier waar jij ook baad bij hebt.

Een bijkomend probleem hiervan is dat het ook lastig is vertrouwen te meten (lees hiervoor onder meer: Gambetta, 2000; Glaeser, Laibson, Scheinkman & Soutter, 2000). Het is immers niet zeker of iedereen het concept vertrouwen op dezelfde manier definieert. Bovendien is het de vraag of gerapporteerde gevoelens van vertrouwen ook terug te vinden zijn in de werkelijke wereld. In de GSS vragenlijst komt (vrijwel) elk jaar een vraag over vertrouwen voor. Deze vraag wordt als volgt geformuleerd: '*Generally speaking, would you say that most people can be trusted or that you can't be too careful in dealing with people?*' De mensen die stellen dat de meeste mensen te vertrouwen krijgen een score van 1 en de mensen die twijfelen of zeggen dat mensen niet te vertrouwen zijn krijgen een score van 0.

Omdat vertrouwen op een dichotome manier wordt gemeten worden de drie hypothesen getoetst door middel van zes logistische regressie modellen. In de eerste drie modellen zal gekeken worden naar het hoofdeffect, namelijk wat voor invloed verhuizen heeft op het algemeen vertrouwen van de respondent. Om te bepalen hoe recent iemand verhuisd is, is gebruik gemaakt van de vraag hoeveel jaren iemand al in zijn huidige omgeving woont. Deze variabele is op drie verschillende manieren gebruikt in de analyses. Ten eerste is er voor het eerste model naast het aantal jaren dat iemand in zijn huidige wijk woont ook het kwadraat van het aantal jaren dat iemand in een wijk woont in de analyse gebruikt. Hiermee kan worden gecontroleerd voor non-lineaire verbanden tussen verhuizen en het ervaren gevoel van algemeen vertrouwen. Voor het tweede model is een variabele *verhuizen* gemaakt waarbij de respondent 1 scoort wanneer hij twee jaar of minder in de wijk woont en 0 wanneer hij al langer in de wijk woont. Wanneer een respondent langer dan twee jaar in een wijk heeft gewoond, kan er vanuit gegaan worden dat het effect van verhuizen op verminderd contact en verbondenheid is vervlogen. Er is aangenomen dat als iemand na twee jaar zijn burens nog niet kent dit ook in de daarop volgende jaren niet meer zal gebeuren. Uiteindelijk wordt in het laatste model een nieuwe variabele gecreëerd met het natuurlijke logaritme van het aantal jaren dat iemand in zijn huidige wijk woont. Hierdoor kunnen we zien of er sprake is van een non-lineair verband tussen hoe lang geleden iemand verhuisd is en het ervaren gevoel van algemeen vertrouwen, waarbij de invloed van het verhuizen afneemt naarmate de jaren vorderen.

Voor het toetsen van de tweede hypothese wordt in model b1 de variabele *contact* toegevoegd. Deze variabele geeft op een schaal van nul tot zes aan hoe vaak een respondent

een avond met één van zijn burens doorbrengt. Bij een score 0 is dit nooit, bij een score 6 is dit dagelijks. Ondanks dat deze variabele een ordinaal meetniveau heeft is er voor gekozen om de variabele als een continue variabele toe te voegen aan de analyse.

Voor het toetsen van de derde hypothese wordt vervolgens een serie van dummies toegevoegd aan model b2 die aangeven hoe verbonden iemand zich voelt met zijn wijk. Er is een dummy gemaakt voor het niet erg verbonden zijn met de wijk, een beetje verbonden zijn met wijk en voor erg verbonden zijn met de wijk. De referentiegroep is hier de groep die zich in het geheel niet verbonden voelt met de wijk waarin ze wonen. Er is gekozen om afzonderlijke dummies te maken omdat er maar een beperkt aantal mogelijke antwoorden zijn. Door gebruik te maken van verschillende dummies kunnen we zowel een trend herkennen als bekijken of er verschillen zijn tussen de verschillende categorieën van verbondenheid ten overstaande van het niet verbonden zijn.

Ten slotte zullen in de analyse nog een aantal variabelen ter controle worden toegevoegd waarvan in eerder onderzoek is gebleken dat ze van invloed zijn op het ervaren gevoel van algemeen vertrouwen (Glaeser et al., (2000); Alesina et al., (2002)). De variabele religie is de gehercodeerde versie van de vraag naar religie in de GSS. Van de antwoordcategorieën in de GSS dataset is een serie van dummy's gemaakt. Respectievelijk zullen protestants, katholiek, joods en anders aan de analyse worden toegevoegd. Niet religieuze mensen zullen de referentiegroep vormen. Ook de dummy *mannelijk* wordt toegevoegd, waarbij mannen een score van 1 krijgen. De variabelen inkomen, leeftijd en opleiding worden toegevoegd in gecentreerde vorm.

Tabel 2: Samenvatting van 5 logistische regressiemodellen van variabelen die het gevoel van algemeen vertrouwen beïnvloeden, gecontroleerd voor demografische kenmerken.

Variabelen	Model a1 (N=790)			Model a2 (N=790)			Model a3 (N=790)			Model b1 (N=772)			Model b2 (417)			Model b3 (N=412)		
	B	SE	e^B	B	SE	e^B	B	SE	e^B	B	SE	e^B	B	SE	e^B	B	SE	e^B
Verhuizen	Constante																	
	,41			,83			,74			,45			,51			-,185		
	,02	,01	1,02															
	-,00	,00	1,00															
	Verhuis-dummy			-,22	,21	,80												
	Ln_woonjaren						,04	,07	1,04	,01	,07	1,01	-,07	,10	,94	-,083	,10	,92
Mediatie	Verbondenheid																	
	Erg verbonden									,71*	,33	2,04				,53	,48	1,70
	Verbonden									,40	,28	1,50				,50	,38	1,65
	Niet erg verbonden									,39	,29	1,47				,82*	,40	2,27
	Contact												-,05	,06	,95	-,05	,06	,95

Noot: Controlevariabelen zijn *opleiding, inkomen, geslacht & religie* (niet opgenomen in de tabel). e^B = exponent van B. De *verhuis-dummy* variabele is gecodeerd als 1 voor *binnen de laatste twee jaar verhuisd* en 0 voor *niet binnen de laatste twee jaar verhuisd*. Voor *verbondenheid* is de referentie-groep 'niet verbonden'.

* $p < .05$

4. Resultaten

In tabel 2 wordt een samenvatting van de resultaten van de zes logistische regressie modellen weergegeven. In de eerste drie modellen (a1 – a3) wordt gekeken of er onderbouwing gevonden kan worden voor het hoofdeffect zoals verwacht in de eerste hypothese. In de drie modellen wordt de variabele voor verhuizen op drie manieren gebruikt: het aantal jaren dat iemand in zijn wijk woont en het kwadraat hiervan, een dichotome variabele waarbij de score 1 betekent dat iemand minder dan twee jaar in zijn huidige wijk woont en het natuurlijke logaritme van het aantal jaren dat iemand in zijn huidige wijk woont. In het eerste model (a1) zien we de invloed van het aantal in de wijk gewoonde jaren (*verhuisd*) en het kwadraat hiervan zijn toegevoegd. De bijhorende coëfficiënten zijn beide niet significant met een p-waarde van respectievelijk 0,08 voor *verhuisd* en 0,06 voor de kwadratische variabele *verhuisd*². De variabele *verhuisd* heeft wel het verwachte positieve effect op algemeen vertrouwen ($B = 0,02$). Ook is er een zeer klein effect van de kwadratische variabele *verhuisd*². Dat zou betekenen dat het positieve effect van langer in de zelfde wijk wonen (en dus langer geleden verhuisd zijn) op algemeen vertrouwen afneemt naarmate de jaren vorderen. Ook deze coëfficiënt is echter niet significant. Ook voor de in model a2 gebruikte dummy voor verhuizen wordt geen significante invloed gevonden op algemeen vertrouwen ($B = -0,22$, $p = 0,15$). Hetzelfde geldt voor het derde model, a3. Het hier gebruikte natuurlijk logaritme van het aantal jaren dat iemand in een wijk woont heeft een klein positief effect op algemeen vertrouwen ($B = 0,04$, $p = 0,27$). Er is dus geen significante toename in algemeen vertrouwen naarmate iemand langer op dezelfde plek woont. Hieruit volgt dat geen van de gebruikte tweezijdig getoetste modellen de eerste hypothese ondersteunt.

In model b1 werd *verbondenheid* in de analyse opgenomen om te kijken in hoeverre een negatief verband tussen verhuizen en algemeen vertrouwen via een afgenomen ervaren verbondenheid met de wijk verloopt. Doordat de eerste hypothese niet onderbouwd kon worden wanneer er gebruik wordt gemaakt van het natuurlijke logaritme van het aantal jaren dat iemand in dezelfde wijk woont, kan er al geen ondersteuning meer gevonden worden voor het in de tweede hypothese veronderstelde mediërende effect van verbondenheid met de wijk voor het verband tussen verhuizen en algemeen vertrouwen. Wel blijkt dat het ervaren van een sterke verbondenheid met de wijk een positief effect heeft op algemeen vertrouwen ten opzichte van mensen die zich *niet verbonden* voelen met de wijk ($B = 0,71$, $p = 0,33$). Daarnaast laten de *niet erg verbonden* ($B = 0,39$, $p = 0,15$) en *verbonden* ($B = 0,40$, $p = 0,18$)

variabelen een positief, maar niet significant, effect op algemeen vertrouwen zien ten opzichte van mensen die zich *niet verbonden* voelen. Het natuurlijke logaritme van het aantal jaren dat iemand in zijn huidige wijk woont heeft ook na toevoegen van *verbondenheid* nog altijd geen significant effect op algemeen vertrouwen.

Vervolgens werd in model b2 *contact* in de analyse opgenomen, om te kijken in hoeverre een negatief verband tussen verhuizen en algemeen vertrouwen via een afgenomen frequentie van contact met burens verloopt. Ook de hierbij horende derde hypothese dat contact de relatie tussen verhuizen en algemeen vertrouwen medieert kan niet onderbouwd worden omdat er geen significant negatief effect van de verhuisvariabele werd gevonden. Voor frequentie van contact wordt bovendien geen significant negatief effect gevonden op algemeen vertrouwen. De aanname dat minder contact met de burens er voor zorgt dat mensen minder algemeen vertrouwen ervaren wordt in deze analyse niet ondersteund.

In het laatste model, b3, zijn alle variabelen gezamenlijk toegevoegd. Hierbij blijven de predictoren van het natuurlijke logaritme de woonjaren en de frequentie van contact insignificant. Voor *verbondenheid* vindt er wel een verandering plaats. Waar in model b1 alleen de groep die aangaf erg verbonden te zijn met de wijk een significant hogere kans had op meer algemeen vertrouwen, is in model b3 met alle variabelen juist de groep die zich niet erg verbonden voelt de enige met een significant hogere kans op meer algemeen vertrouwen ten opzichte van de groep die zich niet verbonden voelt met de wijk.

5. Conclusie en Discussie

In de literatuur over vertrouwen is veel geschreven over de invloed die de (woon)omgeving heeft op het gerapporteerde gevoel van algemeen vertrouwen. Er werd onder meer gekeken naar het verband tussen netwerken en vertrouwen, migratie en vertrouwen en de overloop van persoonlijk vertrouwen (vertrouwen gebaseerd op kennis en controle) naar algemeen vertrouwen. Wetenschappelijk onderzoek naar de invloed van verhuizen binnen het land zelf op het gerapporteerde gevoel van algemeen vertrouwen lijkt nog te ontbreken. Het hebben van vertrouwen zorgt echter wel voor een hoger algemeen welzijn, een betere gezondheid en meer geluk (Helliwell & Putnam, 2004). In dit onderzoek hebben wij geprobeerd dit hiaat in de wetenschappelijke literatuur op te vullen. Op basis van bestaande literatuur werd de verwachting geformuleerd dat een recente verhuizing een negatieve invloed zou hebben op het gerapporteerde algemeen vertrouwen. Een deel van dit effect zou lopen via de frequentie van contact met burens en een deel zou lopen via de ervaren verbondenheid met de woonomgeving.

Uit de analyse in dit onderzoek blijkt dat geen van de drie hypothesen door de data ondersteund wordt. Bij de analyse voor de eerste hypothese, *verhuizen heeft een negatieve invloed op algemeen vertrouwen*, werd gekeken of er een negatief effect bestaat van verhuizen op het gerapporteerde algemeen vertrouwen. Dit effect werd niet gevonden. In deze eerste analyse is zowel het aantal jaren dat iemand in een wijk woont als het kwadraat hiervan opgenomen, om te zien of er eventueel sprake is van een non-lineair verband. Ook uit een analyse met verhuizen als dummy-variabele (woont iemand langer of korter dan twee jaar in dezelfde wijk) en een analyse met het natuurlijk natuurlijke logaritme van hoe lang iemand in een wijk woont kwamen geen significante resultaten. Het verwachte negatieve effect van verhuizen op het gerapporteerde gevoel van algemeen vertrouwen hebben we niet kunnen onderbouwen.

Als gevolg hiervan kunnen de tweede en de derde hypothese ook niet bevestigd worden. De in de tweede hypothese gestelde verwachting dat het negatieve effect van verhuizen (gedeeltelijk) via verbondenheid met de wijk loopt kan niet worden onderbouwd omdat er in eerste instantie al geen significant effect van verhuizen op gerapporteerd algemeen vertrouwen is gevonden. Wel is er een significant positief effect op vertrouwen te

zien wanneer een respondent aangeeft zich zeer sterk verbonden te voelen met de wijk. Hoewel de andere twee dummy's ('niet heel erg verbonden' en 'verbonden') niet significant verschillen van de referentiegroep 'niet verbonden' kunnen we hierin zoals verwacht wel een indicatie zien dat naarmate iemand zich sterker verbonden voelt met een wijk, dit een positief effect heeft op het gerapporteerde gevoel van algemeen vertrouwen ten opzichte van mensen die zich geheel niet verbonden voelen met de wijk. Verbondenheid met de wijk is op zichzelf dus wel een significante predictor voor algemeen vertrouwen, zoals ook werd verwacht op basis van de sociale identificatietheorie van Tajfel (1972).

De derde hypothese, *naarmate een respondent minder lang in een wijk woont, heeft hij minder contact met zijn burens, waardoor het gevoel van algemeen vertrouwen minder wordt*, kan evenals de tweede hypothese niet worden bewezen doordat er geen ondersteuning is gevonden voor een verband tussen verhuizen en gerapporteerd algemeen vertrouwen. Hierdoor is ook niet te zien of dit effect wegvalt wanneer frequentie van contact met de burens wordt toegevoegd. Daarnaast heeft frequentie van contact zelf ook niet het verwachte positieve effect op gerapporteerd algemeen vertrouwen dat werd verwacht op basis van inbeddingstheorie van Buskens en Raub (2008) en is daarmee geen goede predictor voor algemeen vertrouwen.

Geen van de op basis van een literatuurstudie verwachte verbanden is dus gevonden. Dit betekent echter niet per definitie dat de theorie niet van waarde zou kunnen zijn. De gebruikte GSS data heeft een aantal beperkingen. Ten eerste is er geen informatie beschikbaar over de motivatie achter het verhuizen. Hoewel het goed mogelijk is dat het verhuizen op zichzelf een negatief effect heeft op het gerapporteerd algemeen vertrouwen, zou het kunnen dat dit effect verdwijnt of vermindert doordat er een onderliggende reden is voor de keuze om te verhuizen. Het inkomen zou kunnen stijgen, waardoor iemand naar een betere buurt kan verhuizen is een voorbeeld. Daarnaast zou iemand kunnen verhuizen omdat hij zich in de huidige woonomgeving niet meer thuisvoelt. In beide hier gegeven voorbeelden zou het negatieve effect dat de verhuizing op zichzelf heeft gecompenseerd kunnen worden door de positieve effecten op algemeen vertrouwen van het wonen in een wijk die beter bij de persoon past doordat hij zich er meer sociaal mee identificeert (Tanis & Postmes, 2005). Dit is ook in lijn met het gevonden effect van verbondenheid met de wijk op gerapporteerd algemeen vertrouwen. Wanneer men verhuist van een wijk die als slecht wordt ervaren naar een wijk die beter bevalt, is het niet meer dan waarschijnlijk dat er ook meer binding met deze wijk ervaren zal worden.

Een indicatie hiervan kunnen we zien wanneer in het laatste overkoepelende model zowel frequentie van contact als de verbondenheid met de wijk worden opgenomen. De verandering in het effect van verbondenheid op algemeen vertrouwen laat zien dat frequentie van contact hier invloed op heeft. Alleen een zwakke verbondenheid met de wijk blijkt nog significant te verschillen van niet verbonden zijn met de wijk (multicolineariteit). Een verklaring hiervoor kan gezocht worden in hoe de twee variabelen met elkaar in verband staan. Wanneer er geen sprake is van verbondenheid met de wijk zal dit de kans op contact naar alle waarschijnlijkheid ook verlagen. Dat je niet zo erg verbonden voelt met de wijk nog wel een significant effect op algemeen vertrouwen heeft zou er in dit geval op kunnen duiden dat deze verbondenheid niet zozeer uit veelvuldig contact is ontstaan, maar bijvoorbeeld doordat iemand zich sociaal identificeert met de wijk en bij gevolg de kans op reciprociteit groter acht (Tanis & Postmes, 2005).

Ten tweede zijn zowel de vraag over verhuizen als de vragen over frequentie van contact en verbondenheid met de wijk slechts aan een deel van het totale aantal respondenten in de GSS 1996 dataset gevraagd. Dit heeft als gevolg dat de totale hoeveelheid respondenten in de analyse relatief laag is. Ondanks dat de kleinere sample nog wel representatief is voor de gehele dataset is, laat hierdoor de power van het model te wensen overlaan. Bovendien geschiedt de meting van algemeen vertrouwen in de GSS dataset aan de hand van slechts een enkele vraag. In vervolgonderzoek zou gekeken kunnen worden naar het gebruik van een construct van enkele variabelen voor vertrouwen. Doordat hierdoor een meer valide meting ontstaat van het concept *algemeen vertrouwen* en er meer variatie in de antwoorden zit zou dit nieuwe inzichten kunnen geven in het verband tussen verhuizen en algemeen vertrouwen. Met name in de eerste hypothese was er een sterke indicatie voor een negatief effect van verhuizen op algemeen vertrouwen. Was er gekozen voor een eenzijdige toetsing van de coëfficiënten, dan was dit model significant geweest. In dezelfde lijn kunnen we stellen dat een grotere steekproef en betere metingen van de concepten eenzelfde effect zouden kunnen bewerkstelligen.

Deze conclusies wijzen er op dat er voor toekomstig onderzoek nog veel winst te behalen is bij het onderzoeken van de context waarbinnen een verhuizing plaatsvindt. Door te kijken naar zowel de sociale als fysieke eigenschappen van de oude en de nieuwe wijk kan rekening gehouden worden met de invloed die deze wijziging in leefomgeving heeft op het algemeen vertrouwen. Ook de motivatie die het individu er toe heeft gezet om te gaan verhuizen zou hier in meegenomen kunnen worden, om ze te kunnen kijken of er een verschil

is in de invloed op vertrouwen tussen bijvoorbeeld iemand die is verhuisd om financiële redenen en iemand die is verhuisd omdat de leefbaarheid van de oude wijk niet meer beviel. Tevens zou ook de meting van vertrouwen in vervolgonderzoek meer aandacht mogen krijgen. De meting van algemeen vertrouwen zoals die gebruikt in de GSS is zeer beperkt. Door gebruik te gaan maken van een uitgebreidere en meer valide meting van het complexe concept algemeen vertrouwen zullen ook de uitkomsten van verdere onderzoeken meer valide zijn. Ook zou gekeken kunnen worden of buiten de Verenigde Staten van Amerika als gevolg van culturele verschillen andere resultaten worden gevonden. Het is op dit moment nog niet duidelijk in hoeverre de gevonden resultaten ook buiten de VS van toepassing zijn.

Referentielijst

- Alesina, A., & Ferrara, E. L. (2000). *The determinants of trust* (No. w7621). National bureau of economic research.
- Allport, G. W. (1954). *The Nature of Prejudice*. Reading, MA: Addison-Wesley. 537 pp.
- Bergami, M. & Bagozzi, R.P. (2000). Self-categorization, affective commitment and group self-esteem as distinct aspects of social identity in the organization. *British Journal of Social Psychology*, 39, 555-577.
- Blijie, B., Groenemeijer, L., Gopal, K., & van Hulle, R. (2012). *Wonen in ongewone tijden*. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- Bolt, G., Van Kempen, R., & Van Ham, M. (2008). Minority ethnic groups in the Dutch housing market: Spatial segregation, relocation dynamics and housing policy. *Urban Studies*, 45(7), 1359-1384.
- Buskens, V., & Raub, W. (2008). Rational choice research on social dilemmas: embeddedness effects on trust. *Handbook of Rational Choice Social Research*. New York: Russell Sage.
- Delhey, J., & Newton, K. (2003). Who trusts?: The origins of social trust in seven societies. *European Societies*, 5(2), 93-137.
- Ellemers, N., Kortekaas, P. & Ouwerkerk, J.W. (1999). Self-categorisation, commitment to the group and group self-esteem as related but distinct aspects of social identity. *European Journal of Social Psychology*, 29, 371-389.
- Fiske, S. T. (1993). Social cognition and social perception. *Annual review of psychology*, 44(1), 155-194.
- Freitag, M., & Traunmüller, R. (2009). Spheres of trust: An empirical analysis of the foundations of particularised and generalised trust. *European Journal of Political Research*, 48(6), 782-803.
- Gambetta, D. (1988). Mafia: the price of distrust. *Trust: Making and breaking cooperative relations*, 158-175.
- Gambetta, D. (2000). Can we trust trust. *Trust: Making and breaking cooperative relations*, 2000, 213-237.
- Glaeser, E. L., Laibson, D. I., Scheinkman, J. A., & Soutter, C. L. (2000). *Measuring trust*. *Quarterly Journal of Economics*, 811-846.

- Helliwell, J. F., & Putnam, R. D. (2004). The social context of well-being. *Philosophical transactions-royal society of London series B biological sciences*, 1435-1446.
- Henning, C., & Lieberg, M. (1996). Strong ties or weak ties? Neighbourhood networks in a new perspective. *Scandinavian Housing and Planning Research*, 13(1), 3-26.
- Integron (2 augustus 2013). *Baanzekeerheid op nummer 1 voor weekend Nederland*. Geraadpleegd via <http://www.integron.nl/nieuws/440-baanzekeerheid-op-nummer-1-voor-weekend-nederland>
- Kesler, C., & Bloemraad, I. (2010). Does immigration erode social capital? The conditional effects of immigration-generated diversity on trust, membership, and participation across 19 countries, 1981–2000. *Canadian journal of political science*, 43(02), 319-347.
- Luhmann, N. (2000). Familiarity, confidence, trust: Problems and alternatives. *Trust: Making and breaking cooperative relations*, 6, 94-107.
- Macy, M. W., & Skvoretz, J. (1998). The evolution of trust and cooperation between strangers: A computational model. *American Sociological Review*, 638-660.
- Rowles, G. D. (1978). *Prisoners of space?: Exploring the geographical experience of older people*. Westview Press.
- Smith, T.W., Marsden, P.V., Hout., M., & Kim, J. (2012). General Social Surveys, 1972–2012 Cumulative Codebook. *National Opinion Research Centre*, Chicago.
- Snijders, C., & Keren, G. (2001). Do you trust? Whom do you trust? When do you trust. *Advances in Group Processes*, 18, 129-160.
- Stolle, D. (2002). Trusting Strangers-The Concept of Generalized Trust in Perspective. *OZP- INSTITUT FUR STAATS UND POLITIKWISSENSCHAFT-*, 31(4), 397-412.
- Uslaner, E. M. (2002). *The moral foundations of trust*. Cambridge University Press.

Appendix

Tabel 3: Gemiddelden.

variabele	Sample (gem.)	Dataset (gem.)
leeftijd	43,9	44,8
opleidingsjaren	13,4	13,4
inkomen	14,8	15
Bezoek bij burea	2,4	2,4

Tabel 4: Frequenties.

Variabele	categorie	Percentage sample	Percentage dataset
Trustdummy	Wel te vertrouwen	66,5	66,1
	Niet te vertrouwen	33,5	33,9
Geslacht	Man	42,7	44,2
	Vrouw	57,3	55,8
verhuisdummy	<2	23,3	20,7
	>2	76,7	79,3
Bij de burea	0	29,1	28,7
	1	10,4	9,3
	2	10,9	12,7
	3	18,4	15,7
	4	9,5	11,4
	5	17,7	16,9
	6	3,9	5,2
Religie	Protestant	57,3	57,4
	Katholiek	24,3	23,6
	Joods	2,9	2,3
	Niet	10,2	11,7
	Anders	5,3	4,9
Verbondenheid	Heel erg	14,8	14,9
	Beetje erg	42,0	41,9
	Beetje niet	29,6	30,5
	Heel niet	13,6	12,7

Gedocumenteerde syntax

GET

FILE='C:\Users\Sybren\Documents\Bachelorproject\GSS1996.sav'.

DATASET NAME DataDing WINDOW=FRONT.

*GET

FILE='\\soliscom.uu.nl\uu\Users\4177754\ bachelorproject\GSS1996.sav'.

*DATASET NAME DataDing WINDOW=FRONT.

*-----

*VERTROUWEN

*verkennen van de variabele vertrouwen

DESCRIPTIVES trust.

*hercoderen trust variabele om missings op orde te krijgen en volgorde te wijzigen

RECODE trust (1=3) (2=1) (3=2) (0=SYSMIS) (8=SYSMIS) (9=SYSMIS) INTO trustr.

VARIABLE LABELS trustr 'recoded trust'.

*-----

*VERHUIZEN

*analyseren van variabele verhuizen

FREQUENCIES livecom1.

*hercoderen livecom1, maken er drie mogelijke variabelen van.

*Dummy

```
RECODE livecom1 (1=1) (2=1) (3 thru 86=0) (ELSE=SYSMIS) INTO verhuisd.
```

```
FREQUENCIES verhuisd.
```

*Natuurlijk logaritme van aantal jaren

```
COMPUTE ln_livecom=LN(livecom1).
```

```
GRAPH
```

```
/SCATTERPLOT(BIVAR)=livecom1 WITH ln_livecom
```

```
/MISSING=LISTWISE.
```

*ook nog de kwadratische vorm van verhuizen.

```
COMPUTE livecomsqr = livecom1*livecom1.
```

*-----

*CONTROLEVARIABLEN & VERKLARENDE VARIABLEN MEDIATIE

*analyse van variabelen

```
FREQUENCIES socommun degree age clsenei relig.
```

*hercoderen religie variabele in dummy per religie en wel/niet gelovig

```
RECODE relig (1=1) (2=1) (3=1) (4=0) (5=1) (ELSE=SYSMIS) INTO geloofjij.
```

```
FREQUENCIES geloofjij.
```

```
compute reli_protes = (relig=1).
```

```
compute reli_cathol = (relig=2).
```

```
compute reli_jew = (relig=3).
```

```
compute reli_other = (relig=5).
```

*Herocoderen closeness met wijk in set van dummies.

```
RECODE clsenei (MISSING = SYSMIS) (1=1) (ELSE = 0) INTO veryclse.
```

```
RECODE clsenei (MISSING = SYSMIS) (2=1) (ELSE = 0) INTO close.
```

```
RECODE clsenei (MISSING = SYSMIS) (3=1) (ELSE = 0) INTO nveryclse.
```

```
RECODE clsenei (MISSING = SYSMIS) (4=1) (ELSE = 0) INTO nclse.
```

```
FREQUENCIES veryclse close nveryclse nclse.
```

*dummy maken van geslacht.

```
compute male = (sex=1).
```

*Kwadratische variabele leeftijd maken

```
compute agesq = age*age.
```

*frequentie avond bij burenherscoderen zodat hoge score vaker bezoek betekent.

```
compute neighchillin = 7 - socommun.
```

*Herscoderen trustr om de afhankelijke variabele dichotoom te maken voor logistische regressie

```
RECODE trustr (1=0) (2=0) (3=1) INTO dichotrust.
```

```
FREQUENCIES dichotrust.
```

*Centreren variabelen.

```
define grand_cvars( vlist = !charend('/')  
                    /suffix = !cmdend )
```

```
compute one_temp = 1.
```

```
exe.
```

```
!do !vname !in (!vlist)
```

```
!!let !nname = !concat(!vname, !suffix)
```

```
aggregate
```

```
  /outfile=* mode=addvariables overwrite = yes
```

```
  /break =one_temp
```

```
  /y_temp=mean(!vname).
```

```
compute !nname = !vname - y_temp.
```

```
exe.
```

```
!doend
```

```
delete variables y_temp one_temp.
```

```
!enddefine.
```

```
grand_cvars vlist = age male educ income91
```

```
  /suffix = _c.
```

*Beschrijvende statistieken en frequenties, zowel sample als dataset.

```
TEMPORARY.
```

```
SELECT IF (livecom1 LT 1000 and neighchillin lt 1000 and clsenei lt 1000 and educ lt 10000 and age lt 1000 and income91 lt 1000000 and relig lt 10000 and trust lt 10000).
```

```
FREQUENCIES dichotrust male verhuisd neighchillin relig clsenei.
```

```
FREQUENCIES dichotrust male verhuisd neighchillin relig clsenei.
```

```
TEMPORARY.
```

```
SELECT IF (livecom1 LT 1000 and neighchillin lt 1000 and clsenei lt 1000 and educ lt 10000 and age lt 1000 and income91 lt 1000000 and relig lt 10000 and trust lt 10000).
```

```
DESCRIPTIVES age educ income91 neighchillin dichotrust male verhuisd neighchillin relig clsenei.
```

```
DESCRIPTIVES age educ income91 neighchillin dichotrust male verhuisd neighchillin relig clsenei.
```

*Logistische regressie 1: stap 1 controle, stap 2 woonjaren en woonjaren kwadraat.

LOGISTIC REGRESSION VARIABLES dichotrust

/METHOD=ENTER age_c male educ_c income91_c agesq reli_protes reli_cathol reli_jew reli_other

/METHOD=ENTER livecom1 livecomsq.

*Logistische regressie 1: stap 1 controle, stap 2 natuurlijk logaritme woonjaren.

LOGISTIC REGRESSION VARIABLES dichotrust

/METHOD=ENTER age_c male educ_c income91_c agesq reli_protes reli_cathol reli_jew reli_other

/METHOD=ENTER ln_livecom.

*Logistische regressie 1: stap 1 controle, stap 2 verhuisdummy.

LOGISTIC REGRESSION VARIABLES dichotrust

/METHOD=ENTER age_c male educ_c income91_c agesq reli_protes reli_cathol reli_jew reli_other

/METHOD=ENTER verhuisd.

*Logistische regressie 2: stap 1 controle, stap 2 verhuis-log, stap 3 mediatie

LOGISTIC REGRESSION VARIABLES dichotrust

/METHOD=ENTER age_c male educ_c income91_c agesq reli_protes reli_cathol reli_jew reli_other

/METHOD=ENTER ln_livecom

/METHOD=ENTER veryclse close nveryclse.

*Logistische regressie 3: stap 1 controle, stap 2 verhuis-log, stap 3 mediatie

LOGISTIC REGRESSION VARIABLES dichotrust

/METHOD=ENTER age_c male educ_c income91_c agesq reli_protes reli_cathol reli_jew reli_other

/METHOD=ENTER ln_livecom

/METHOD=ENTER neighchillin.

*Logistische regressie 4: stap 1 controle, stap 2 verhuis-log, stap 3 verbondenheid, stap 4 contact.

LOGISTIC REGRESSION VARIABLES dichotrust

/METHOD=ENTER age_c male educ_c income91_c agesq reli_protes reli_cathol reli_jew reli_other

/METHOD=ENTER ln_livecom

/METHOD=ENTER veryclse close nveryclse

/METHOD=ENTER neighchillin.